

How to divide the Common Agricultural Policy cake?

MÁRIA VINCZE

The aim of the article is to present some ways of how Romania can prepare for the new challenges raised by the EU Common Agricultural Policy for the 2014-2020 programming period. First of all we are referring to decisions the Romanian Government has to take urgently concerning the elaboration of the Rural Development Program 2014-2020 and the new system of direct payments. We want to draw attention to the preparation activities which have to be carried out mainly by the Ministry of Agriculture and Rural Development, but also by professional organizations, local public administration and agricultural producers.

Keywords: EU Common Agricultural Policy, rural development, 2014-2020 programming period, Romania.

JEL codes: C81, G28, O13, Q18, R28.

Hogyan osszuk el a Közös Agrárpolitika tortáját?

VINCZE MÁRIA¹

A tanulmány célja annak a kifejtése, hogy miképpen tudunk felkészülni azokra az új kihívásokra, amelyek az Európai Unió 2014–2020 közötti Közös Agrárpolitikája kapcsán merülnek fel. Mindenekelőtt azokra a sürgős döntésekre utalunk, amelyeket Romániának meg kell hoznia a 2014–2020-as időszak vidékfejlesztési programjának kidolgozása kapcsán, valamint a közvetlen kifizetések rendszerének vonatkozásában. Felhívjuk a figyelmet azokra a felkészülési tevékenységekre, amelyek elsősorban a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztériumra hárulnak, de hasonlóképpen a szakmai szervezetekre, az önkormányzatokra és a gazdálkodókra is.

Kulcsszavak: az EU Közös Agrárpolitikája, vidékfejlesztés, 2014–2020-as programozási időszak, Románia.

JEL kódok: C81, G28, O13, Q18, R28.

Bevezető

Leonardo da Vincinek tulajdonítják azt a bölcs mondást, hogy a legjobb gyakorlat egy jó elmélet. Nyilván ez az állítás is árnyaltabb kifejtést igényelne, de most csak arra szeretnék utalni, hogy ha jó gyakorlati eredményeket akarunk elérni, akkor az elméleti kereteket illetően megdöntött döntéseket kell hoznunk. Az európai uniós tagországoknak ezekben a hónapokban kell véleményezniük a Közös Agrárpolitika (KAP) javaslatokat és kidolgozniuk a vidékfejlesztési programjaikat, de ehhez előzetesen számos döntést kell meghozniuk; ezeknek a döntéseknek a megalapozása az az elméleti keret, amely biztosíthatja a gyakorlati sikereket a 2014–2020-as időszakban.

Jelen tanulmányunk kiemelten az *Európai Parlament és a Tanács Rendelete a Közös Agrárpolitika keretébe tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetések*

¹ Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kar, professzor emerita, PhD.

re vonatkozó szabályok megállapításáról (COM(2011) 625) javaslatra összpontosít, amelyet 2011. október 12-én tett közzé az Európai Bizottság, de utalunk a COM(2011) 627 vidékfejlesztési dokumentumra² is.

Megjegyezzük, hogy az európai intézmények szintjén jelenleg zajlik a KAP javaslatok részletes tárgyalása, ami nyilvánvalóan változtatásokat eredményezhet, és a költségvetési vita is most folyik, tehát fennáll annak a veszélye, hogy egyes fejtegetéseink már nem lesznek aktuálisak a cikk megjelenésének időpontjában. Tény, hogy most még elég képlékenyek a jövőbeli KAP rendszer szabályzatának javaslatai, a véglegesítésekre a 2013-as év folyamán kerül sor, tehát elvileg még volna esély az események, a döntések befolyásolására, valamint a felkészülésre, a lehetőségek felmérésére és kihasználására is (Vincze 2012a,b).

A 2014–2020-as időszak Közös Agrárpolitikájára vonatkozó javaslatok főbb elemei

Általános és sajátos célkitűzések

Az *Európa 2020* stratégiával (EB 2011c) összhangban álló intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést célzó erőforrás-hatékonyság érdekében a KAP általános célkitűzései (EB 2010) a fenntartható élelmiszer-termelés, a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás és az éghajlatváltozás elleni fellépés, valamint a kiegyensúlyozott területi fejlődésnek az elérése.

A konkrét célkitűzések a következők: 1. környezeti közjavak előállítása, 2. a termelési nehézségek ellensúlyozása a hátrányos természeti adottságú területeken, 3. az éghajlatváltozás mérséklését és az alkalmazkodást elősegítő intézkedések, 4. az uniós KAP költségvetés kezelése színvonalas pénzügyi irányításnak megfelelően, 5. a mezőgazdasági ágazat versenyképességének fokozása és az élelmiszer-ellátási lánc értéktermeléséből való részesedésének a növelése, 6. hozzájárulás a gazdaságok jövedelméhez és a jövedelemingadozás mérsékléséhez, 7. a környezetbarát növekedés ösztönzése innováció révén, 8. a vidéki fog-

² Az Európai Parlament és a Tanács Rendelete az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról (javaslat).

lalkoztatás támogatása és a vidéki területek társadalmi szerkezetének fenntartása, 9. a vidéki gazdaság helyzetének javítása és a diverzifikáció előmozdítása, 10. a gazdálkodási rendszerekben a szerkezeti diverzitás lehetővé tétele.

Mire számíthatunk?

A megjelent javaslatoknak vannak olyan elemei, amelyek nagy valószínűséggel nem fognak változni a jelenlegi és az esetleg 2013 elejéig elhúzódó tagországi tárgyalások során. Ezek közé sorolom, a teljesség igénye nélkül, az alábbiakat:

- a két pillér (1. a közvetlen kifizetések és piaci intézkedések, 2. a vidékfejlesztési támogatások) megmaradását és szorosabb összekapcsolását,

- a „zöld“ elem (környezetvédelmi követelmények, éghajlatváltozás elleni fellépés) kötelező jellegének erősítését a nagytermelők esetében,

- a tudásalapú gazdaság fejlesztésére, az innováció kibontakoztatására irányuló intézkedések támogatásának növekvő fontosságát,

- a gazdálkodók együttműködésének fokozására irányuló intézkedések szerepének növekedését. A rendelet nagymértékben megerősíti és kiterjeszti a jelenleg hatályban lévő együttműködési intézkedést, támogatást biztosítva ezáltal a potenciális kedvezményezettek széles körében számos különböző (gazdasági, környezetvédelmi és szociális) területen folytatott együttműködéshez. A javaslat szerint az együttműködési intézkedés ezentúl kifejezetten kiterjedne a kísérleti projektekre és a regionális és nemzeti határokon átnyúló együttműködésre is;

- a vidékfejlesztési támogatások nemzeti társfinanszírozási mértékének fokozását egyes támogatási formáknál,

- a kockázatok és a válsághelyzetek kezelésére irányuló eszközök alkalmazását,

- a szigorúbb monitoring és értékelési rendszer bevezetését és ennek érdekében közös mutatójegyzék kapcsolását a szakpolitikai prioritásokhoz.

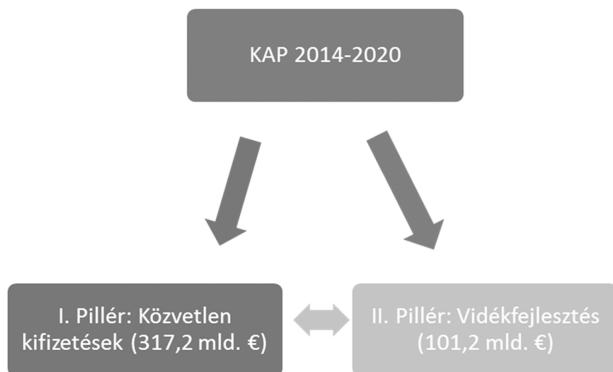
Meggyőződésem, hogy minimális az esélye annak, hogy a KAP költségvetési keretei a 2013-as előirányzatokhoz képest bővüljenek, inkább ennek csökkenése prognosztizálható. Az eurózána válsághelyzeté-

nek esetleges elmélyülése kedvezőtlenül hathat a KAP költségvetésére, míg a kilábalás beindulása kedvezhet. Másrészt logikus feltételezés, hogy a jelenlegi kritikus agrár-világpiaci helyzet, amelyet jórészt a szárazság okozott, de az input (főleg energia) árak növekedése is befolyásol, elbizonytalaníthatja azokat a nettó befizető tagországokat, amelyek eddig az agrárköltségvetés csökkentésének szükségessége mellett érveltek.

Mekkora európai uniós támogatásból fog gazdálkodni a KAP?

A Közös Agrárpolitika első pillére tartalmazza az uniós mezőgazdasági termelőknek éves szinten alapvető jövedelemtámogatást biztosító közvetlen kifizetéseket és piaci intézkedéseket, valamint a konkrét piaci zavarok esetén nyújtandó támogatást, a második pillér pedig a vidékfejlesztésre fordítható támogatásokat, amelynek esetében a tagállamok közös keretrendszer alapján többéves programokat dolgoznak ki és társfinanszíroznak.

A nem végleges költségvetési terv szerinti (EB 2011c) KAP forrásokat EU szinten az 1. ábra jelzi.

Forrás: EB 2011b

1. ábra. A 2014–2020-as tervezett KAP költségvetés

Valójában a 2014–2020-as időszakban uniós szinten a KAP rendelkezésére összesen 435,6 milliárd euró áll, mivel az I. és II. pillérhez tartozó forrásokat 17,1 milliárd euró egészíti ki (ebből 5,1 milliárd euró

kutatásra és innovációra, 2,5 milliárd az élelmiszer-biztonságra és 2,8 milliárd euró a leginkább rászoruló személyek élelmiszer-támogatására irányul). Ezenfelül pedig 3,9 milliárd euró található a mezőgazdasági ágazatot érintő válságokra képzett új tartalékban és legfeljebb 2,8 milliárd euró az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alapban.

Az Európai Bizottság igazságosabb, egyszerűbb és célzottabb termelői jövedelemtámogatást szorgalmaz annak érdekében, hogy az unió mezőgazdaságában rejlő lehetőségeket jobban ki lehessen használni.

Az első pillér felosztásának szabályai

Az első pillért illetően a közvetlen kifizetések szintjén a következő intézkedéseket eszközölné az EB (2011a):

- Alapszintű jövedelemtámogatásban csak az aktív termelők részesülhetnek. Ennek számít az a természetes vagy jogi személy, aki, illetve amely esetében a következő feltételek valamelyike fennáll: a) az előző évben az összes nem mezőgazdasági tevékenységből származó bevételének legalább 5 százalékaival egyenlő közvetlen támogatásban részesült, vagy b) mezőgazdasági területein a tagállam által meghatározott alaptevékenységeket elvégzi. Az első feltétel csak az 5000 eurót meghaladó közvetlen támogatásra jogosult gazdaságokra vonatkozik.

- A közvetlen kifizetések 30 százalékát kötelező módon a természeti erőforrások optimális hasznosítását szolgáló eljárásokra kell fordítani. Ez hozzájárulhatna a mezőgazdaság ökológiai fenntarthatóságához, illetve a termelői erőfeszítések jutalmazásához. Az EB ökológiailag célravezető eljárásokat ösztönözne, mint amilyen például a növénytermesztés diverzifikálása (minimum 3 különböző növény), az állandó legelők fenntartása, illetve az ökológiai tartalékok (az alaptámogatásra jogosult terület 7%-a) és a tájak megóvása.

- Fiatal, 40 évesnél nem idősebb gazdálkodók támogatására a közvetlen támogatási forrásaik legfeljebb 2 százalékát használhatnák föl. Ez kötelezően az alaptámogatást egészítené ki, mértéke legfeljebb a támogatási jogosultságok hektárra vetített átlagának 25%-a lehetne, és gazdálkodóként maximálisan 25 hektárra igényelhető.

- Támogatás nyújtható a kedvezőtlen természeti adottságú területeken gazdálkodók számára, ami kiegészítené a második pillérből fi-

zethető szubvenciót. Ez az első pilléres forrás legfeljebb 5%-a lehetne.

- Az első pilléres forrásból termeléshez kötött támogatás nyújtható a források 10 százalékáig. Ezt tulajdonképpen a mai nemzeti kiegészítő támogatások helyettesítésére lehet felhasználni 2016 után.

- A kis gazdaságoknak egy egyszerűsített kifizetési rendszert javasolt az Európai Unió: üzemenként és évente 500–1000 eurós átalány-kifizetést vezetnének be, tagállamtól és az átlag támogatások mértékétől függően. Ez a fix összeg változatlan maradna, amíg a kisgazda aktív, vagy amíg kistermelő marad. E célra az első pilléres források legfeljebb 10%-át lehetne felhasználni.

- A mezőgazdasággal felhagyó kistermelőket arra ösztönöznék, hogy területeiket olyan mezőgazdasági üzemekre ruházzák át, amelyek gazdaságaik szerkezet-átalakítását tervezik. Ebben az esetben a kisgazda-támogatás 120%-át kapnák meghatározott ideig.

- A kifizetések fokozatos csökkentése és maximalizálása: a kifizetések degresszív módon, 150–200 ezer euró éves közvetlen támogatási összeg fölött 20%-kal, 200–250 ezer euró között 40%-kal, 250–300 ezer euró között 70%-kal csökkennének, felső határuk pedig 300 ezer euró lenne. A támogatásoknál figyelembe vennék a munkahelyek számát, illetve a bérköltségek nagyságát is. A moduláció nem vonatkozna a zöld komponensre.

- 1 hektárnál kisebb jogosult területre nem jár támogatás (a tagállamok módosíthatják ezt a határt az egyedi adottságokra való tekintettel).

A vidékfejlesztési támogatások általános előirányzatai

„A vidékfejlesztési politika hosszútávú stratégiai célkitűzései között a jövőben is szerepelni fog a mezőgazdaság versenyképességéhez, a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodáshoz, az éghajlatváltozás elleni fellépéshez és a vidéki térségek kiegyensúlyozott területfejlesztéséhez való hozzájárulás.” (EB 2011b)

Az *Európa 2020* stratégiával összhangban a 2014–2020-as időszakban nyújtandó vidékfejlesztési támogatás átfogó célkitűzései a következő uniós szintű prioritásokban jutnak részletesebben is kifejezésre:

- a tudásátadás és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, az erdészetben és a vidéki térségekben;

- a versenyképesség fokozása a mezőgazdasági termelés valamenyi típusa esetében és a mezőgazdasági üzemek életképességének javítása;
- az élelmiszerlánc szervezésének és a kockázatkezelésnek a mezőgazdaság terén történő előmozdítása;
 - a mezőgazdaságtól és az erdészettől függő ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása;
 - az erőforrás-hatékonyság ösztönzése, valamint az alacsony széndioxid kibocsátású és az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodni képes gazdaságok irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszeripari és az erdészeti ágazatban;
 - a társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben.

A vidékfejlesztési programoknak ezekre a prioritásokra kell épülniük, és fontos elvárás a célmutatóknak az egyes prioritások vonatkozásában történő meghatározása is.

Az új vidékfejlesztési program lehetőséget teremt magasabb támogatási intenzitású alprogramok végrehajtására is, például a fiatal mezőgazdasági termelők, a kistermelők, a hegyvidéki területek, a rövid ellátási láncok tekintetében.

Milyen döntések meghozatala hárul a román kormányra a közeljövőben?

Az Európai Bizottság 2011 októberében közzétett javaslatai (EB, 2011a, b és mások), amelyek a 2014–2020-as időszak Közös Agrárpolitikáját hivatottak szabályozni, számos döntési kényszert jeleznek, amelyek megalapozásához próbálunk hozzájárulni a következőkben. Előzetesen az olvasók elnézését kérjük, ha nehezen követhetőnek tűnne a szöveg, de egy szűkösen behatárolt cikk terjedelmi korlátai mellett részletes magyarázatokra nem tudunk kitérni, csak ajánlani tudjuk a dokumentumok elolvasását,³ és arra vállalkozhatunk, hogy további tanulmányokban részletezzük a témát.

³ Ezek a dokumentumok letölthetők a www.madr.ro weboldalról.

A világos, egyértelmű fogalom-meghatározások szükségessége

Számos olyan fogalom szerepel az EB Közös Agrárpolitikájára vonatkozó javaslatok között, amelyek tartalmi meghatározásáról minden tagország maga dönt. A cikk terjedelme nem teszi lehetővé ezek átfogó ismertetését, elemzését, így csak illusztrálásképpen tudunk utalni néhányra.

Hogyan határozza meg Románia a vidék fogalmát?

Alapvetően fontos eldönteni, hogy miképpen definiálja Románia a vidék fogalmát. Az Európai Unióban nincs minden tagállamra azonos vidékfogalom-meghatározás. Az OECD legújabb módszertana is (melyet az Eurostat 2010-ben átvett), akárcsak a régi, a népsűrűség alapján definiálja a *települést*.⁴

Románia esetében jelenleg a saját önkormányzattal rendelkező községek összessége alkotja a vidéket, de egyre inkább tudatosodik a döntéshozókban, hogy a sok, falusias kisváros (Románia 320 városa közül 119 kevesebb, mint 10 000 lakosú) szempontjából kedvezőbb volna az OECD-meghatározás elfogadása (Vincze et al., 2012).

Az Országos Statisztikai Hivatal adatai szerint az ország lakosságának 45%-a él vidéki településen, míg az új Eurostat adatok szerint több mint 90% él döntően vidéki vagy köztes régiókban, tehát az új vidék-meghatározás új statisztikai adatok kiszámítását igényelné.

Feltételezzük, hogy a 2014–2020-as programozási időszakra marad a régi vidék-meghatározás, mert nincs idő és kapacitás az új statisztikai adatbázis előállítására, márpedig a román vidékfejlesztési program elkészítése sürgős feladat. Tény, hogy az EB a vidékfejlesztési támogatások tagországonkénti leosztását illető számításait az OECD meghatározása szerint végzi, ami Románia számára kedvező.

Mit értünk kisgazdaság alatt?

Jelentős új elem az EB (2011 a,b) javaslatokban a kisgazdaság fogalma. Ehhez a fogalomhoz bizonyos támogatási szint kapcsolódik, és a vidékfejlesztési beruházási támogatási előírások is sajátosak erre a csoportra nézve, tehát elég nagy a tétje annak, hogy Románia miképpen

⁴ Eurostat regional yearbook 2010, 249.

határolja be ezt a gazdaság-típust. Adminisztratív szempontból a legegyszerűbb mód a gazdaság területi mérete alapján meghatározni a kisgazdaság fogalmát, de az állatállomány nagysága és a termékstruktúra különbözősége miatt a gazdasági mérték (EUME⁵) eltérő ugyanazon hektárban kifejezett birtoknagyság esetén, és ettől nem lehet eltekinteni a gazdaság összteljesítményének értékelésekor sem.

A romániai Nemzeti Vidékfejlesztési Hálózat⁶ 2012. június 6–7-én Székelyudvarhelyen tartott tanácskozásán a fő téma a kisgazdaságok behatárolása volt. A javaslat az volt, hogy a jelenlegi félig-önellátó, a 141-es támogatási intézkedésre jogosult gazdaságok körét, amelyekre a 2-8 EUME méretnagyság-határok a jellemzők, terjesszék ki az 1-40 EUME értékhatárok köztire, de végül a 2-40 EUME határokat javasolták. Újabb elhangzott olyan javaslat is, hogy ne legyen alsó határ, a felső meg 10 EUME legyen.

Ezzel kapcsolatosan nézzünk meg néhány számadatot. Mivel a 2010-es Általános Mezőgazdasági Összeírás végleges adatai még nem ismertek, így csak a 2007-es romániai birtokstruktúra mintavételi adataira alapozhatunk, amelyeknek a feldolgozását az Eurostat közölte.⁷ Ebből a dokumentumból a következőket tudhatjuk meg:

- Románia 3 931 430 mezőgazdasági egységéből 3 694 480 gazdaság (azaz az összes gazdaság 94%-a) kevesebb, mint 2 EUME-t valósít meg, a 2-40 EUME-t elérő gazdaságok száma összesen 232 260 (azaz 5,9%).
- A 13 753 060 hektár mezőgazdasági területből 6 735 160 hektáron (a mezőgazdasági összterület 49%-án) kevesebb, mint 2 EUME-t érnek el, a 2-40 EUME-t elérő gazdaságok összesen 3 362 300 hektáron gazdálkodnak (24,4%).

⁵ EUME – Európai Méret Egység (ESU – European Standard Unit); egy EUME egyenértékű 1200 euró évi normalizált standard fedezeti hozzájárulás összeggel (SFH: a termelési érték és a változó költségek különbsége). A 141-es vidékfejlesztési intézkedés mellékletében termékenként megtalálhatók az EUME normalizált koeficienssek. A termelési struktúra ismeretében gazdaságonként becsülhető az EUME normalizált értéke.

⁶ www.rndr.ro

⁷ <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nut/print.do?print=true>

- A 2 EUME jövedelemértéket el nem érő gazdaságok átlagos nagysága 1,82 ha, 2-4 EUME esetén 7,1 ha, 4-8 EUME értékhez 14,42 ha átlagos terület tartozik, 8-16 EUME esetén 42,52 ha, míg a 16–40 EUME jövedelemnagyságú gazdaságok átlagos területe 153,15 ha. A fenti meghatározás szerint tehát a kisgazdaság átlagos területe 1,82–153,15 ha között váltakozhatna.

Ezek az adatok jól mutatják lemaradásunkat a hozzáadott-érték teremtés vonatkozásában, tehát fontos volna a szerkezetátalakítás ösztönzése, a gazdaságok korszerűsítése, életképességük javítása, a természeti és humán erőforrások hatékonyabb kihasználása.

A kisgazdaságok lehatárolásának problémája azért is fontos kérdés, mert a vidékfejlesztési intézkedések keretében a „beruházások tárgyi eszközökre” támogatás megpályázása, amely javítja a mezőgazdasági üzem összeteljesítményét, csak bizonyos üzemméret-küszöbérték alatt lehetséges, ami ugyancsak döntési probléma. Idézzünk az EB (2011b) dokumentumból: „A mezőgazdasági üzemek szerkezetének átalakítását célzó beruházások esetében kizárólag azok a mezőgazdasági üzemek támogathatók, amelyek mérete nem haladja meg a tagállamok által a programban meghatározandó, a valamennyi mezőgazdasági termelési típus versenyképességének fokozására és a mezőgazdasági üzemek életképességének javítására vonatkozó uniós vidékfejlesztési prioritás tekintetében elvégzett, SWOT-analízisen alapuló küszöbértéket.”

A román mezőgazdaság jövőbeli fejlődésének egyik kulcskérdése a középbirtokok térnyerése, a 10 hektárnál nagyobb családi gazdaságok kialakulásának ösztönzése, amit nagymértékben befolyásolhat a kisgazdaság fogalom meghatározása. Véleményem szerint a kisgazdaság alsó határát legkevesebb 2-3 ha szinten kellene megállapítani, nem racionális ennél kisebb területű birtokot kisgazdaságnak nyilvánítani a román mezőgazdaság jövőbeli fejlesztése nézőpontjából.

Kiket tekinthetünk fiatal gazdálkodóknak?

Az EB 2011a dokumentuma értelmében „a fiatal mezőgazdasági termelők számára a mezőgazdasági ágazatban új gazdasági tevékenységek létrehozása és kialakítása pénzügyi kihívást jelent, amelyet a közvetlen kifizetések elosztása és célirányosabbá tétele során indokolt figyelembe

venni. Az említett vállalkozói kezdeményezések alapvető fontosságúak az unió mezőgazdasági ágazatának versenyképessége szempontjából, és ezért a mezőgazdasági tevékenységüket megkezdő fiatal mezőgazdasági termelők részére jövedelemtámogatási rendszert kell létrehozni tevékenységük megkezdésének és a mezőgazdasági üzemük azt követő strukturális kiigazításának a megkönnyítése érdekében. A tagállamok számára célszerű lehetővé tenni, hogy a közvetlen kifizetésekre vonatkozó nemzeti felső határuk egy részét a fiatal mezőgazdasági termelőknek az alaptámogatáson felül nyújtott, területalapú éves kifizetésre fordítsák. Helyénvaló rendelkezni arról, hogy e támogatást legfeljebb öt éves időtartamra lehessen nyújtani, hogy kizárólag a vállalkozás életciklusának kezdeti szakaszára vonatkozzon, és ne válhasson működési támogatássá.”

A meghatározás szerint „fiatal mezőgazdasági termelőnek” tekinthető az a) olyan természetes személy, aki mezőgazdasági üzem vezetőjeként először kezd gazdálkodni, vagy aki az alaptámogatási rendszer keretében a kérelem első benyújtását megelőző öt évben már gazdálkodott, és b) aki a kérelem benyújtásának időpontjában nem töltötte be a 40. életévét.

A támogatás mezőgazdasági termelőként legfeljebb öt éves időtartamra nyújtható. Ebből az időtartamból le kell vonni a tevékenység megkezdése és az első kérelembenyújtás között eltelt évek számát.

A tagállamok a megállapított éves nemzeti felső határ egy bizonyos százalékát, amely nem haladhatja meg a 2%-ot, fordíthatják a fiatal termelők támogatására, és erről 2013. augusztus 1-jéig értesítik a Bizottságot. Van lehetőség a becsült százalékérték felülvizsgálatára is.

Érdeemes lenne jobban odafigyelni az alábbi cikkelyekre: „A kedvezményezettek jogainak védelme és hátrányos megkülönböztetésük elkerülése érdekében a Bizottságot fel kell hatalmazni arra, hogy jogi aktusokat fogadjon el azon feltételek – többek között a korhatárnak a jogi személyben közreműködő egy vagy több természetes személyre történő alkalmazása – meghatározása céljából, amelyek teljesülése esetén egy jogi személy jogosultnak tekinthető arra, hogy a fiatal mezőgazdasági termelőknél szóló támogatásban részesüljön.” Továbbá: „A tagállamok

mok éves támogatást nyújtanak az alaptámogatási rendszer szerinti támogatásra jogosult fiatal mezőgazdasági termelőknek.” Itt már felvetődik a kérdés, hogy a kiegészítő támogatást a kisgazdaság fiatal vezetője is megkaphatja-e, vagy arra csakis a zöld komponenst is felvállaló gazdálkodó jogosult?

Melyek Románia lehetőségei az 1. pillér leosztása terén?

Mekkora első pilléres támogatásra számíthat Románia?

Először is azt vizsgáljuk meg, hogy Románia vonatkozásában mit osztunk le az első pillérből és kik között. Ahhoz, hogy erre a kérdésre válaszolhassunk, utalnunk kell a javaslatok (EB 2011a,b) néhány cikkelyére, elsősorban az elosztható összeg nagyságára, valamint az elosztási szabályokra. Az EB dokumentumok konkrét számokat a 2014–2020-as időszakra egyelőre csak az első pillér (közvetlen kifizetések, piaci intézkedések) vonatkozásában közöltek, míg a vidékfejlesztési támogatások vonatkozásában csak arra van utalás, hogy azok értéke a 2007–2013-as időszakhoz viszonyítva 90%–110% között változhat a tagországok szintjén, tehát Románia legalább 8 milliárd euró vidékfejlesztési támogatásra számíthat.

Az a tény, hogy a pillanatnyilag ismert támogatási értékek maradnak-e vagy csökkennek, nem befolyásolja mondanivalónk lényegét, bár nyilván a gazdálkodók jövedelem-kiegészítésének mértékét vagy a vidékfejlesztési támogatási keretösszegeket igen.

Az 1. táblázat összegezi mindazt, amit jelenleg tudunk a javaslatból Románia első pilléres KAP támogatási éves szintjére vonatkozóan.

A közvetlen kifizetésekre és piaci intézkedésekre javasolt nemzeti plafon a 2014–2020 közötti időszakban 60%-kal nagyobb az előző időszakénál, ami természetes, mert Románia 2016-ban eléri a teljes 100%-os közvetlen támogatási szintet, ami 2007-ben csak 25% volt.

Mire jut uniós támogatás az első pillérből?

A javaslatokban olyan sarokszámok szerepelnek, amelyek lehetővé teszik egyszerű számítások elvégzését, és amelyek jól behatárolják a döntéshozók mozgásterét. Ilyenek az első pillér felosztásának szabályairól szóló fejezetben már jelzett arányok, amelyek felső határát jelöli az EB dokumentuma. Ezekkel a felső határokkal számolunk a következőkben, va-

1. táblázat. Az EB által meghatározott 1. pilléres nemzeti plafon értéke Románia esetében

	2014	2015	2016	2017
Nemzeti plafon (ezer euró)	1 472 005	1 692 450	1 895 075	1 939 357
Közvetlen támogatás hektáronként (euró/ha)	151	174	195	200
Kiegészítő nemzeti támogatás* (ezer euró)	330 971	156 618	-	-

	2018	2019	2020
Nemzeti plafon (ezer euró)	1 939 357	1 939 357	1 939 357
Közvetlen támogatás hektáronként (euró/ha)	200	200	200
Kiegészítő nemzeti támogatás* (ezer euró)	-	-	-

* Alaptámogatás és zöld komponens összesen

Forrás: EB (2011a)

lamint a megadott referencia-területet vesszük alapul (9 720 864 ha), ami 11,5%-kal több, mint az előző programozási időszakban volt. További sarokszámok, amelyek betartását megköveteli az EB:

- az EB számításai szerint 2017-től 140 euro/ha alaptámogatásra és 60 euró/ha zöld támogatásra számíthatnak a romániai aktív termelők, illetve a kisgazdaságok 500–1000 eurós évi támogatásra számíthatnak gazdaságonként,

- a 100 eurónál kisebb összegű támogatás nem fizethető ki, mert ennek túl magas lenne az adminisztratív költsége.

Mivel 2017-től az évi plafon eléri a maximális értéket, ami 2020-ig állandó marad, számoljunk ezzel az értékkel, azaz 1 939 357 ezer euró évi első pilléres összeggel. Mindenekelőtt ennek az eloszlását vizsgáljuk:

- a zöld komponens kötelezően 30% (581 807 ezer euró), így az alaptámogatás az első pilléres forrásoknak maximum 70%-a (1 357 549,9 ezer euró) lehetne, azaz a teljes referencia területre 140 euró fizethető hektáronként;

- a fiatal gazdálkodók támogatása maximálisan 2% (38 787,14 ezer euró), tehát a nemzeti plafon értéknek 68%-a maradna az alaptámogatásra (1 318 762,8 ezer euró), ami már csak 135,66 euró/ha alaptámogatást tesz lehetővé;

- a kisgazdaságok egyszerűsített támogatására maximum 10% fordítható (193 935,7 ezer euró), tehát 58% (1 124 827,1 ezer euró), vagyis átlagosan 115,7 euró/ha maradna alaptámogatásra;

- 2016-tól megszűnik a kiegészítő nemzeti közvetlen támogatás nyújtásának lehetősége, tehát indokolt lehet a termeléshez kötött támogatások fenntartása. Ha 10% termeléshez kötött támogatásra fordítható (193 935,7 ezer euró), akkor alaptámogatásra 48% marad (930 891,36 ezer euró), azaz csak 95,76 euró/ha jutna a hektáronkénti alaptámogatásokra, ami már kevesebb, mint a minimális 100 euró/ha;

- ha 5%-ot a kedvezőtlen természeti adottságú területek támogatására költünk (96 967,85 ezer euró), akkor 43% jut alaptámogatásra (833 923,51 ezer euró), azaz 85,8 euró/ha;

- a tagállamoknak az alaptámogatás legfeljebb 3%-át nemzeti tartalékként kell elkülöníteniük (1745,42 ezer euró), így a nemzeti plafon értékének mindössze 40%-a maradna a területalapú alaptámogatás kifizetésére.

A román kormánynak, elsősorban a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium illetékeseinek dönteniük kell, hogy miként osszák el az első pilléres „tortát” az érdekeltek között (fiatal gazdálkodók, kisgazdaságok, kedvezőtlen körülmények között gazdálkodók), illetve mennyi legyen a termeléshez kötött támogatás. Nyilván ajánlatos lenne számításokkal megalapozni a döntést, de egyelőre csak az látható, hogy minden csoport részéről folyik a lobbizás, a megfelelő érdekvédelmi szövetségek kitartóan követelik, hogy az EB (2011a) dokumentumban jelölt maximális határt biztosítsák számukra. Szaktanulmányban (Giurcă et al. 2012) is olvasható, hogy javasolják a kisgazdaságok támogatásának arányát

15%-ra növelni, de hasonlóképpen a fiatal gazdálkodók támogatását és a termeléshez kötött támogatások arányát is növelnék. Végezzünk néhány egyszerű számítást, hogy mire is van valós lehetőség, hisz a torta mérete nem növelhető, csak a szeletek nagysága lehet egyeseknek nagyobb és másoknak kisebb.

A referencia-terület nagyságának (9,72 millió hektár), valamint a jelenlegi birtokstruktúra adatainak ismerete alapján kiszámíthatjuk, hogy mekkora az az összeg, ami feltétlenül szükséges az alaptámogatások ki-fizetésére (Vincze et al. 2012):

2. táblázat. A mezőgazdasági gazdaságok száma és területe nagyság szerinti csoportosításban

Gazdaságok nagyság szerinti csoportjai (ha)	Gazdaságok száma (ezer db.)	Gazdaságok számának eloszlása nagyság csoportok szerint (%)	Mezőgazdasági terület (ezer ha)	Mezőgazdasági terület eloszlása nagyság csoportok szerint (%)
< 1	2740	71,06	5073	34,52
1-3	650	16,86	1198	8,15
3-10	394	10,22	1910	13,00
10-100	60	1,56	1494	10,17
100-1000	11	0,29	3275	22,29
> 1000	0,858	0,02	1744,7	11,87
Összesen	3856	100,00	14694,7	100,00

Forrás: Általános Mezőgazdasági Összeírás, 2010, előzetes adatok

Tételezzük fel először, hogy a kisgazdaságok egyszerűsített támogatását az 1–3 hektáros gazdaságok igénylik, azaz 650 gazdaság, amelyek 1198 ezer hektáron gazdálkodnak. A referencia területből (9720 ezer ha) kivonva a kisgazdaságok területét, megkapjuk a 8522 ezer hektárt, amire elvileg alaptámogatás (140 euró/ha) és zöld támogatás (60 euró/ha) igényelhető, és tételezzük fel, hogy a nagyobb gazdaságok igényelni is fogják a támogatást.

A $8\,522\,000\text{ ha} \cdot 60\text{ euró/ha} = 511\,320\,000$ euróra megvan a fedezet a 30%-os zöld támogatásból (581 807 ezer euró), de nézzük, mi a helyzet az alaptámogatással, amelynek értéke $8\,522\,000\text{ ha} \cdot 140\text{ euró/ha} = 1\,193\,080\,000$ euró kellene, hogy legyen 2017-től.

Ha összevetjük ezt az értéket a fenti számításokkal, akkor egyértelmű, hogy $1\,357\,549,9 - 1\,193\,080 = 164\,469,9$ ezer euró jut összesen a kisgazdaságok, a fiatal gazdálkodók támogatására, a termeléshez kötött támogatásokra, valamint a kedvezőtlen adottságú területek támogatására, és nem a maximális arányokkal számolt $193\,935,7 + 38\,787,14 + 193\,935,7 + 96\,967,85 = 523\,626,39$ ezer euró.

Ily módon a döntéshozók nem választhatják minden csoport (kisgazdaságok, fiatal gazdálkodók, termeléshez kötött támogatások, kedvezőtlen adottságú területek támogatása) esetében a dokumentumban megjelölt felső határokat, hanem egy olyan alaptámogatási mixet kell megállapítaniuk, amire lesz reális fedezet. Egyértelmű, hogy megalapozatlanok azok a javaslatok, amelyek a támogatási arányok növelését javasolják, hisz a feladat éppen az, hogy reálisan fel kell mérni a szükségleteket, és megtalálni a KAP „tortának” azt az optimális elosztását, amely a sajátos romániai problémák kezelésére nyújthat segítséget.

A kisgazdaság lehatárolásának pénzügyi vonatkozásai

Románia vonatkozásában kiemelten fontos feladat a kisgazdaságok támogatása, de mindenekelőtt döntésnek kellene születnie arról, hogy melyek azok a gazdaságok, amelyek ebbe a típusba tartozónak tekinthetők. A kisgazdaságok legkésőbb 2014. október 15-ig jelezhetik, ha az 500–1000 euró közötti átalánytámogatást választják, és nem a hektáronkénti alaptámogatást plusz zöld komponenst (140 + 60 euró/ha); így mentesülnének az „ökológiai” feltételek kötelező teljesítésétől (minimum három termék, állandó gyepterület megőrzése, a szántó- és ültetvényterület legalább 7%-ának ökológiai célokra való hasznosítása területpihentetés vagy erdősítés útján).

Végezzünk néhány egyszerű számítást, több lehetséges lehatárolást adva a kisgazdaságokra (3. táblázat). Az egyszerűség kedvéért hektárban fejezzük ki a gazdaságok területnagyság határait.

Nyilvánvaló, hogy az 1-3 hektáros gazdaságok a „kisgazdaság” stá-

3. táblázat. A kisgazdaságoknak jutó támogatás nagysága a területi lehatárolás függvényében

Variáns	Kisgazdaság területi lehatárolása (ha)	Kisgazdaságok száma (ezer db.)	Kisgazdaságok mezőgazdasági területe (ezer ha)	Kisgazdaságoknak járó támogatás (ezer euro)		
				500 euró/gazd.	750 euró/gazd.	1000 euró/gazd.
I.	1-3	650	1198	325 000	487 500	650 000
II.	3-5	251	953	125 500	188 250	251 000
III.	1-5	901	2151	450 500	675 750	901 000
IV.	1-10	1044	3108	522 000	783 000	1 044 000
VI.	1-20	1080	3594	540 000	810 000	1 080 000

Forrás: saját számítások az Általános Mezőgazdasági Összeírás, 2010, előzetes adatok, valamint az EB (2011a) javaslatai alapján

tust választva kedvezőbb helyzetben lennének, hektáronként több mint 200 eurót kapnának, és a zöld komponens előírásait sem kellene teljesíteniük. Kérdés azonban, hogy a román mezőgazdaság jövőbeli fejlődése szempontjából mennyire volna kedvező ez a megoldás? Téves feltételezés, hogy ez a támogatási forma a romániai vidék szociális problémáit kezelhetné, hisz eleve 2,74 millió olyan gazdaság van, amelynél a birtoknagyság nem éri el az 1 hektárt, tehát nem jogosultak semmiféle támogatásra. Egyébként, ha számba vesszük, hogy Románia 2017-től évente maximálisan 193 935,7 ezer eurót fordíthat a kisgazdaságok támogatására, akkor 500 euró/gazdaság átalányérték esetében is csak kb. 388 ezer kisgazdaság részesülhet támogatásban; 750 euró/gazdaság esetében 258 ezer, míg 1000 euró/gazdaság esetében 194 ezer gazdaság, tehát a potenciális jogosultaknak (650 ezer gazdaság) csak egy része.

Ha az 1-3 hektáros gazdaságok mindegyike igényelné a támogatást, ami racionális döntés volna részükről, akkor még a legalacsonyabb szintű (500 euró/gazdaság) támogatással számolva is csak a 650 ezer gazdaság kb. 60%-ára futna a támogatás összegéből, de ha a 750 euró/gazdaság

értékkel számolunk, akkor már csak a jogosultak 40%-a kaphatna támogatást. Fennáll annak a lehetősége is, hogy ha a mezőgazdasági kistermelői támogatási rendszer keretében járó kifizetések teljes összege meghaladja a meghatározott éves nemzeti felső határ 10%-át, a tagállamok a szóban forgó százalékkérték betartása érdekében lineárisan csökkentik az e címnek megfelelően fizetendő összegeket. A fenti számítások jelzik, hogy ez sem igazán járható út, mert 500 euró alá nem csökkenthető az átalány kifizetés összege.

Milyen kritériumrendszer szerint történne a kiválasztás? Milyen adminisztratív költségekkel járna ez a megoldás? Érdeemes lenne ezekre a kérdésekre is választ keresni. Gondolni kellene arra is, hogy milyen frusztrációt jelentene azoknak a kisgazdáknak, akiket felelőtlenül felbízhatnak, hogy pályázzanak, ha végül őket pénzhányra hivatkozva elutasítanák. Ajánlatos tudomásul venni azt a tényt is, hogy 2014 után megszűnik a félig önálló gazdaságok támogatása, ezt helyettesítené a kisgazdaságok támogatása, és nyilván azok a vidékfejlesztési támogatási lehetőségek, amelyek még igényelhetők a kisgazdaságok által.

Hány fiatal gazda támogatására jutna pénz?

Ismert az a maximális összeg, amely a fiatal gazdálkodók támogatásához felhasználható az EB (2011a) javaslat sarokszámai alapján. A fiatal gazdálkodók támogatására fordítható maximális 2%-os arányt véve számításba, ez 38 787 140 eurót jelent évente, 2017-től kezdve. Mivel a fiataloknak nyújtható kiegészítő támogatás az alaptámogatás 25%-a lehet, ha 140 euró alaptámogatással számolunk, ez hektáronként 35 euró, ami a maximális 25 hektár esetében 875 euró kiegészítő támogatást jelentene gazdálkodónként, azaz a maximális 875 euró kiegészítő támogatással számolva a pénz 44 328 fiatal gazda támogatására lenne elegendő. Ha az 1 hektárnál nagyobb gazdaságok számához viszonyítunk, akkor elvileg a gazdálkodók 4%-a részesülhetne támogatásban, és a kiegészített támogatásban részesülő terület $(44\,328 \text{ gazdálkodó} \cdot 25 \text{ ha/gazdálkodó})$ pedig 1 108 200 hektár lenne.

Az EB (2011d) adatai szerint Romániában a gazdák 4,4%-a tekinthető fiatal gazdálkodónak. Ha a fiatal gazdálkodó rendelkezésére kevesebb, mint 25 hektár áll, akkor nagyobb lehet a kiegészített támoga-

tásban részesülő fiatal gazdák száma. Így például, ha 3 hektárral számolunk, akkor 369 400 fiatal gazdálkodó kaphatna kiegészített alaptámogatást. Pontosabb számításhoz szükséges lenne ismerni, hogy a támogatásra jogosult gazdálkodók közül milyen arányban vannak a 40 év alattiak, és ezek mekkora birtokkal rendelkeznek. Ezek az adatok a 2010-ben végrehajtott Általános Mezőgazdasági Összeírás adatbázisából megtudhatók, tehát lehetőség van a pontosabb számításokra. Nagy valószínűséggel kevesebb lesz a kiegészített támogatást igénylő fiatal gazdálkodó, mind ahánynak fizethetnének, tehát nem lesz szükséges a nemzeti plafon 2%-át erre fordítani. Lényeges tisztázandó kérdés, hogy a kisgazdaságok fiatal gazdálkodói is részesülhetnek-e kiegészítő támogatásban, vagy csak azok a fiatal gazdák élvezhetnék ezt az előnyt, akik az ökológiai feltételek betartását is vállalják?

Nagygazdaságok támogatásának korlátozása

Románia kormánya már 2011 novemberében megfogalmazta hivatalos állásfoglalását az EB 2011. október 12-én közétett javaslatait illetően, és ebben tiltakozását fejezi ki a nagygazdaságok alaptámogatásainak korlátozását illetően. Ezt az álláspontot képviseli Németország és Magyarország is, azzal érvelve, hogy a legversenyképesebb gazdaságokat érintené kedvezőtlenül az intézkedés. Nem tudok szakmailag egyetérteni ezzel az érveléssel, de tény, hogy a nagygazdaságok érdekérvényesítő ereje és politikai lobbikapacitása minden országban magas.

Már a fentiekben hivatkoztunk az EB (2011a) dokumentum előírásaira, aminek értelmében a mezőgazdasági termelőnek egy adott naptári évben nyújtandó közvetlen kifizetések összegét a következőképpen kellene csökkenteni:

- 20%-kal a 150 000 EUR feletti, de 200 000 EUR-t nem meghaladó sávban;
- 40%-kal a 200 000 EUR feletti, de 250 000 EUR-t nem meghaladó sávban;
- 70%-kal a 250 000 EUR feletti, de 300 000 EUR-t nem meghaladó sávban;
- 100%-kal a 300 000 EUR feletti sávban.

A csökkentés nem vonatkozna a zöld komponensre, és a csökkentés

alapját képező összeg úgy kerülne kiszámításra, hogy a mezőgazdasági termelő által az előző évben valóban kifizetett és bejelentett munkabéreket – a foglalkoztatáshoz kapcsolódó adókat és társadalombiztosítási járulékokat is beleértve – le lehetne vonni a termelőnek eredetileg járó közvetlen kifizetések teljes összegéből. A Románia vonatkozásában végzett számítások, amelyek a 2000 hektárnál nagyobb 200 gazdaságot vettek számba (Giurcă et al. 2012) azt jelzik, hogy ezek összvesztesége kb. 34 millió euró lenne, és főleg az 5000 hektárnál nagyobb gazdaságokat érintené.

Ez az intézkedés a munkabérek megemelésére és a foglalkoztatás kifehéritésére ösztönözne. Mivel a moduláció összege a vidékfejlesztési alapba kerülne, és azt az innovációs projektek finanszírozására lehetne fordítani, véleményem szerint a javasolt moduláció bevezetése Románia vonatkozásában több előnnyel járna, mint hátránnyal.

Egyéb kérdések, amelyekben Romániának döntenie kell

Számos egyéb kérdést is felvet az EB (2011a) dokumentum, amelyekkel kapcsolatban a román kormánynak záros határidőn belül döntenie kell. Ezek közül csak néhány fontosabb döntési feladatra hívjuk fel az olvasók figyelmét.

1. Lesz-e transzfer a KAP két pillére között, és ha igen, akkor milyen irányban és milyen terjedelemben? A javaslat a pillérek közötti átcsoportosítások tekintetében a közvetlen kifizetéseket illetően rugalmasságot vezet be. Az első pillérből 10%-ig lehetne a másodikba átcsoportosítani, ennek révén a tagállamok megerősíthetik vidékfejlesztési politikájukat. A második pillérből 5%-nak az elsőbe való átcsoportosításával azok a tagállamok élhetnek, amelyekben a közvetlen kifizetések szintje nem éri el az uniós átlag 90%-át, ami Romániára is érvényes. A 2007–2013-as programozási időszakban a második pillérből 20%-ot fordíthattak Romániában közvetlen kifizetésekre, amit az alacsony közvetlen kifizetési szint motivált.

2. Szükséges volna az EB által javasolt 9,7 millió hektár referencia terület növelése, esetleg 13,7 millió hektárra? Több szakmai tanácskozáson is elhangzott ez a javaslat, de véleményem szerint ez nem indokolt. Ha a birtokméret alsó határát a jelenlegi 1 hektárról 0,5 hektárra módó-

sítanak, akkor a jogosultak száma nőne, de csökkenne az 1 hektárra kifizethető alaptámogatás, és lényegesen lelassulna a birtok-koncentrációs folyamat, ami a román mezőgazdaság jövője szempontjából egyértelműen negatív volna.

3. *Bevezetik-e a támogatási szintek területi (regionális) megkülönböztetését, és ha igen, akkor milyen kritériumok alapján történik majd a döntés?* Romániának is 2013. augusztus 1-ét megelőzően kell döntenie arról, hogy az egységes támogatási rendszert regionális szinten alkalmazták-e. Ebben az esetben objektív és megkülönböztetés-mentes kritériumok kidolgozása szükséges, „például agronómiai és gazdasági jellemzőik és regionális mezőgazdasági potenciáljuk vagy intézményi, illetve igazgatási struktúrájuk alapján” (EB 2011a) kellene meghatározni a régiókat. Kicsi a valószínűsége a regionális leosztásnak, ugyanis ehhez nagyon kevés szakmai anyag áll rendelkezésre.

4. *A kedvezőtlen adottságok mellett gazdálkodók támogatása mindkét pillérből biztosított lesz-e, vagy csak a második pillérből?* A számítások jelzik, hogy az első pillérből már nem jut erre pénz, csak ha csökkentenék a hektáronkénti alaptámogatást.

5. *Melyek lesznek azok az ágazatok, termékek, különleges gazdaságtípusok, illetve meghatározott mezőgazdasági rendszerek, amelyeket kiemelt fontosságúaknak tekintenek, és amelyek „csatolt” támogatást kaphatnak?* Ennek a megalapozásához szakmai tanulmányok elvégzésére lenne szükség, de nagy valószínűséggel a lobbierő fog dönteni.

6. *Milyen (500–1000 euró közötti) szinten rögzítik a kisgazdaságok átlány támogatási szintjét?* Lehet választani a több termelő kisebb összeggel való támogatása, vagy a kevesebb kisgazdaság magasabb szintű támogatása között.

7. *Milyen arányt különítenek el nemzeti tartalékként, és ezt nemzeti vagy regionális szinten igazgatják-e?*

Sorolhatnánk még hosszan a döntésre váró kérdések listáját, de ez csak a problémával behatóan foglalkozókat érdekelheti.

A javaslatok számos döntési kérdést az Európai Bizottság hatáskörébe utalnak át, de ebben az esetben is ajánlatos lenne, ha a román kormány illetékesei kidolgoznák saját álláspontjukat, hogy az egyeztetések

során a román nemzeti érdekeket is képviselni tudják. Érdemes lenne arra is felkészülni, hogy a KAP finanszírozását a piaci intézkedések tekintetében a többéves pénzügyi keret mellett két másik eszközzel is megerősítsék: 1) egy válsághelyzetek kezelésére szolgáló vésztartalékkal és 2) az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alap alkalmazási körének kibővítésével.

Jelen tanulmányunk terjedelmi korlátok miatt csupán a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozó szabályokkal foglalkozik. Egy következőkben megjelenő tanulmányban behatóan fogunk foglalkozni a vidékfejlesztés 2014–2020 közötti reformjának kifejtésével, valamint a két pillér közötti szinergikus kapcsolat lényegének és fontosságának feltárásával.

Általános következtetések

Véleményem szerint Románia nincs felkészülve a 2014–2020 közötti programozási időszak kihívásaira, de ugyanakkor biztos vagyok benne, hogy határidőre elkészülnek majd a leadandó dokumentumok. Ez történt a SAPARD, valamint a 2007–2013 közötti programozási periódus esetében is. A gond csak az, hogy ily módon mindig utólagosan állapítható meg, hogy „jobb lett volna, ha...” Talán lesz egy kis politikai szélcsend, és a minisztériumokban dolgozók arra koncentrálnak majd, ami az agrárágazat jövőjét, a vidéken élők mindennapjait befolyásolja.

Az agrárpolitika az Európai Unió közös politikája, tehát mint tagországnak szem előtt kell tartanunk az EB javaslatait, azok szellemében kell Románia vidékfejlesztési dokumentumát kidolgozni, és úgy tűnik, hogy a jövőben a támogatások célszerű, hatékony felhasználását is komolyabban számon kérik majd rajtunk, mint eddig.

Túl kell lépnünk a mozgósító, szívmelegítő szlogenek ismételtetésén, amivel különösen az érdekvédelmi szövetségek vezetői jeleskednek, és ideje lenne az alapos, szakszerű munka megszervezésének. Sok igazság van abban a közmondásban, hogy „az ördög mindig a részletekben bújlik meg”, ezért az illetékeseknek részletesen át kell tanulmányozniuk a megjelent javaslatokat, és jut bőven tennivaló a szakembereknek is.

Irodalomjegyzék

EB 2010. *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A KAP jövője 2020-ig: az élelmezési, a természetes erőforrásokat érintő és a területi kihívások kezelése*, 2010. 11. 18. COM(2010) 672

EB 2011a. *Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a Közös Agrárpolitika keretébe tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozó szabályok megállapításáról. Javaslat*. Brüsszel, 2011. 10. 12. COM(2011) 625

EB 2011b. *Az Európai Parlament és a Tanács rendelete az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról. Javaslat*. Brüsszel, 2011. 10. 12. COM(2011) 627

EB 2011c. *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az Európa 2020 stratégia költségvetése*, 2011. 06. 29. COM(2011)500

EB 2011d. *Agricultural Policy Perspectives. Member States Factsheets – Romania*, May 2011, EC, Agriculture and Rural Development

Eurostat 2007. <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nut/print.do2print-true>

Giurcă D. (coord.), Alexandri C., Rusu M. 2012. *Reforma Politicii Agricole Comune în contextul perspectivei bugetare post-2013*. IER, Studiul nr.1, București

Vincze M., Bíró B. E., Bíró B. J. 2011. *Romanian rural regions approaching to the new challenges after 2013*. The 10th anniversary of the Romanian Regional Science Association European Economic Recovery and Regional Structural Transformations, Cluj-Napoca, 24-25 June 2011

Vincze M., Mezei E., Marton Gy., Szócs E. 2012. *A vidékfejlesztés területi különbözőségei az adottságok és a támogatások nézőpontjából a 2007–2011-es időszakban Romániában. Felkészülés a jövőbeli új kihívásokra*. EME kutatási pályázat az Erdélyi Tudományosságért program keretében, kézirat, EME könyvtár

Vincze M. 2011. *Dimensiunile teritoriale ale dezvoltării rurale și regionale, element în creșterea sinergiei PAC și a Politicii de Coeziune după 2013*. ASE București, 10 iunie 2011, MADR (kézirat)

Vincze M. 2012a. *Noua Politică Agricolă Comună*. Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală, București, 22-23 martie 2012, www.rndr.ro

Vincze M. 2012b. *Analizarea propunerii Comisiei Europene pentru Politica Agricolă Comună 2014-2020*. Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală, Odorheiu Secuiesc, 6-7 iunie 2012, www.rndr.ro
